

— Ved Ministeriets Skrivelse af 19. Juli 1875 er det efter Indstilling af Konsistorium bifaldet, at den Universitetsportneren ved Ministeriets Resol. af 19. Febr. 1863 tillagte særlige Godtgjørelse af 240 Kr. for Renholdelse af den hele Universitetsbygning, Konsistoriums Forsamlingssal med dertil hørende Forværelser og det store Auditorium i Bibliotheksbygningen med derværende Trappegang for Finantsaaret 1875—76 forhøjedes med 100 Kr. til 340 Kr., og at der paa Forslaget til Universitetets Budget for 1876—77 under Udgiftspost 9. b. 2. optoges en Forhøjelse af 200 Kr., dels for at det nævnte Tillæg ogsaa fremtidig kunde udbetales ham, og dels som Godtgjørelse for Renholdelsen og Besørgelsen af Opvarmningen af Konsistoriums og Stipendiebestyrelsens Kontorer med dertil hørende Gang, der hidtil havde paahvilet den første Universitetspedel*). Denne Forhøjelse er derefter ved Finantsloven blevet bevilget, og som Følge heraf Pedellen fritaget for den nævnte Forpligtelse.

— Ved Skrivelse af samme Dato har Ministeriet ligeledes efter Indstilling af Konsistorium bevilget, at der paa Universitetets Budgetforslag for Finantsaaret 1876—77 under Udgiftspost 9. b. 2. til Opvarmning af Pedelkontoret optoges en Forøgelse af 1 Favn Brænde. Denne Forhøjelse er derefter ved Finantsloven blevet bevilget**).

C. Sammenlignende Oversigt over Universitetets Økonomi paa Normalreglementets Tid og efter Finantsloven for 1872—73.

Af en af Professor Aagesen ved Festen i Anledning af Hs. Maj. Kongens Fødselsdag den 25. April 1872 holdt Tale, der indeholder en Sammenligning af Universitetets Økonomi paa Normalreglementets Tid med den ved de senere Finantslove skabte Tilstand meddeles her et Uddrag:

„Det turde ikke være uden Interesse at fremdrage nogle enkelte Hovedpunkter af Universitetets Økonomi, saaledes som denne for Tiden stiller sig i Sammenligning med tidligere Dage, og det ligger da nær til Sammenligningspunkt at vælge Universitetets Normalreglement, der blev givet i 1844, og som utvivlsomt var et for sin Tid meget fortjenstfuldt Arbejde. Af denne Sammenligning vil det fremgaa, at det ikke er nogen ubetydelig Udvidelse, som Universitetets Kræfter og Virksomhed har faaet i den senere forløbne Tid af omtrent 25 Aar.

Hvad angaar Forholdet med Hensyn til Universitetets Lærerkrafter, da er Tallet af de saakaldte normerede Universitets-Lærere ikke blevet væsentlig forøget siden Normalreglementets Tid. Efter dette var der under de daværende 4

*) Oprindelig skulde første Universitetspedel renholde samtlige i Kommunitetsbygningen værende Kontorer og Arkivlokaler, derunder Kvæsturens 5 Kontorer; men ved Ministeriets Resol. af 13. Marts 1850 fritoges han for Renholdelsen af Kvæsturens Kontorer, idet det tillodes Kvæsturens Bud indtil videre at overtage Arbejdet mod en aarlig Betaling af Kontorenes Normalsum.

**) Ved den forrige Universitetsdirektions Skrivelse af 8. Jan. 1848 var der til Pedelkontorets Opvarmning bevilget 1 Favn Brænde aarlig, men denne var aldeles utilstrækkelig.

Fakulteter henlagt 37 Professorater, hvortil endnu kom to Lektorer i det lægevidenskabelige Fakultet og 3 Docenter i de levende Sprog under det filosofiske Fakultet. Professoraternes Tal er nu forhøjet til 39, idet der ved det juridiske Fakultets Udvidelse til det rets- og statsvidenskabelige i Aaret 1850 for det udvidede Fakultet blev normeret 8 Professorer i Stedet for 5; men paa samme Tid bortfaldt det Professorat i Statsøkonomi, som tidligere havde henhørt under det filosofiske Fakultet. Ved den nye Lønningslov af 25. Marts 1871 er der til de normerede Pladser endnu kommet et Lektorat i Kemi. Medens Antallet af de normerede Universitets Lærere saaledes ikke er undergaaet nogen større Forandring, er der derimod som Følge af Tidskonjunkturerne og samtidig med en Forbedring af andre Embedsmænds Gagering, foregaaet en ikke ubetydelig Forhøjelse i Lønningsforholdene. Efter Normalreglementet udgjorde den samlede Lønningssum for de normerede Universitetslærere noget over 68,000 Rd., hvorimod den i Finantsloven for 1872—73 er beregnet til noget over 101,000 Rd. I Forbindelse hermed skal jeg oplyse, at Middelgagen for en normeret Professor i de 3 Fakulteter, det theologiske, det juridiske og det filosofiske, efter Normalreglementet udgjorde omtrent 1,830 Rd. De medicinske Professorer kunne nemlig her ikke medregnes, da de den Gang lønnedes lavere end Medlemmer af de øvrige Fakulteter. For Tiden beløber Middelgagen for de normerede Professorer sig til 2,320 Rd. Denne Sum vexler dog noget hvert Aar som Følge af den nye Lønningsmaade med Alderstillæg. Lærervirksomheden ved Universitetet bestrides imidlertid ikke udelukkende af de normerede Professorer, Lektorer og Docenter, men ved Siden af dem er der ansat fem saakaldte extraordinære Docenter, ligesom der til andre Videnskabsmænd udredes Honorarer for Afholdelse af Forelæsninger i forskjellige Fag. Paa Normalreglementets Tid blev der til dette Øjemed anvendt omtrent 2,000 Rd. om Aaret, medens der for Øjeblikket til det samme Formaal udredes omtrent 9,000 Rd. af Kontoen for videnskabelige Formaalets Fremme. Det er det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, men dog fortrinsvis det filosofiske Fakultet, hvis Lærerkrafter forøges paa denne Maade. Blandt de ved Universitetet ansatte Lærerkrafter maa fremdeles nævnes de to Inspektører ved det forenede zoologiske Museum, hvilke det er paalagt ved Siden af deres Forretninger i Museets Tjeneste at holde Forelæsninger over deres specielle Afdeling af Naturhistorien.

Man kommer vistnok Sandheden temmelig nær ved at antage, at der paa Normalreglementets Tid blev anvendt omtrent 70,000 Rd. til Bestridelsen af Universitetets Lærervirksomhed, og at der for Tiden anvendes til samme Øjemed henved 114,000 Rd. om Aaret.

Ved flere af de med Universitetet forbundne videnskabelige Samlinger og Apparater viser der sig ligeledes en betydelig Udvidelse. Til disse Instituter høre som bekjendt Universitetsbibliotheket, den botaniske Have, de forskjellige Museer og Samlinger, de to Laboratorier og Observatoriet. Medens Universitetets Tilskud til disse Apparater i 1844 udgjorde mellem 17 og 18,000 Rd., kan det for Tiden ansættes til henved 38,000 Rd., og er altsaa forøget med omtrent 20,000 Rd. om Aaret. For at denne Opgivelse ikke skal vildlede, tilføjer jeg, at flere af disse Instituter tillige have andre Indtægtskilder, navnlig i Legatreanter. Til disse videnskabelige Samlinger og Apparater ere mange personlige Krafter knyttede, hvis Gjerning maa siges at være til Videnskabens umiddelbare Fremme.

Universitetets større Tilskud skyldes for en væsentlig Del en Forøgelse af disse Kræfter og en højst nødvendig Forbedring i deres Lønningsvilkaar.

Af de 20,000 Rd., hvormed denne Udgiftspost er blevet forøget, falder den største Part paa det zoologiske Museum og skriver sig fra Universitets-Museets Forening med det kgl. naturhistoriske Museums zoologiske Afdeling. Oprindeligt var det bestemt, at Universitetet skulde oppebære det Beløb, som Statskassen hidtil havde udredet til det kgl. Museum; men efter den sidste Krig er dette Tilskud faldet bort, og Universitetet afholder nu den hele Udgift. Efter Normalreglementet var Universitetets Tilskud til det zoologiske Museum omtrent 1,000 Rd.; nu udredes der til det forenede Museum, foruden Lønninger til de to Inspektører, et Tilskud af mellem 8 og 9,000 Rd. I Universitetsbibliothekets Økonomi viser der sig ligeledes en betydelig Udvidelse, idet Universitetets Tilskud her er steget fra noget over 3,000 til mellem 9 og 10,000 Rd.

Jeg skal ikke nærmere omtale, hvorledes Forholdet stiller sig med Hensyn til de øvrige Instituter, men vil derimod bringe i Erindring, hvilke betydelige Byggeforetagender der i de senere Aar ere blevne udførte, for at flere af disse Instituter kunde faa et Lokale, i hvilket de vilde være i Stand til bedre end tidligere at virke til Videnskabens Fremme. Disse Byggeforetagender falde i Aarene fra 1857 til 1869, og have i det hele medført en Bekostning af c. 600,000 Rd., naar man heri fradrager Kjøbesummen omtrent 60,000 Rd. for den Grund, som tilhørte det kgl. naturhistoriske Museum. Jeg skal nævne disse Byggeforetagender enkeltvis, samt hvad de have kostet:

Det kemiske Laboratorium, hvortil der maatte indkøbes en Grund med Bygninger, har kostet omtrent	104,000 Rd.
Universitetsbibliotheket	204,000 —
Det astronomiske Observatorium, naar man dertil føjer Anskaffelse af 3 Hovedinstrumenter, hvoraf det ene fra forrige Aar	96,000 —
Det nye Anatomikammer med Inventarium	13,000 —
Det fysiologiske Laboratorium med Inventarium	26,000 —
Det zoologiske Museum med Inventarium	214,000 —
	657,000 Rd.

Universitetet selv har kun udredet den mindre Del af disse Summer, hvorimod det er Kommunitetet, som ved sit Overskud har dækket den større Part af Udgifterne. Som Følge heraf er der ikke Spørgsmaal om nogen Forrentning af disse Summer, og Universitetets store Tilskud til de forskjellige Instituter have ikke noget med en Forrentning af Byggesummerne at gjøre. Som bekjendt er Flytningen af den botaniske Have for Tiden under Udførelse, idet der paa Finantsloven for 1872—73 er bevilget 300,000 Rd. til dette Øjemed, foruden de i Fjor bevilgede 25,000 Rd. Det er en Selvfølge, at Iværksættelsen af denne Flytning vil medføre en Udvidelse af Havens aarlige Budget. Paa samme Tid, som Udgifterne til Universitetets Lærerkrafter og de videnskabelige Apparater ere stegne, er der selvfølgelig ogsaa indtraadt en Forhøjelse i de aarlige Administrations- og Bygningsudgifter samt Skatter og hvad dertil hører.

Universitetets Budget indeholder derhos to større Udgiftsposter, som ikke fandtes paa Normalreglementet. For det første nemlig en Konto for Pensioner til Universitetslærere og disses efterladte. Denne Post, som for Tiden udgjør om-

trent 15,000 Rd., skyldes en i 1846 taget Bestemmelse om, at Universitetet af sine egne Midler skulde udrede saadan Efterløn. Den anden Post er det i forrige Aar tilkomne Beløb af 9,000 Rd. til faste Censorer eller Examenskommissioner.

Det vil efter disse Oplysninger ikke kunne vække nogen Forundring, at Universitetets samlede Udgift, som i 1844, efter Fradrag af en Versursum, blev beregnet til 112,000 Rd. aarlig, paa Finantsloven for 1872—73 træder frem med et Beløb af noget over 212,000 Rd. Forhøjelsen udgjør saaledes mindst 100,000 Rd.

Hvad Universitetets Indtægtsside angaar, viser ogsaa denne en Forøgelse siden Normalreglementet, men dog ikke i samme Forhold som Udgiftssiden. Den samlede Indtægt var efter Normalreglementet anslaaet til noget over 120,000 Rd. og er for 1872—73 beregnet til omtrent 178,000 Rd. Nye Indtægtskilder har Universitetet ikke faaet, tvært imod er en enkelt betydeligere Post faldet bort, nemlig det Tilskud, som Finantserne tidligere ydede til Universitetet, og som efter Fradrag af det Beløb, Universitetet bidrog til Udgifterne ved Overbestyrelsen, udgjorde omtrent 8,000 Rd. Der er derimod to Poster, som udvise en betydelig større Indtægt, nemlig dels Jordebogs- og Tiendeindtægter, dels Renter af Kapitalformuen. Forhøjelsen i Jordebogsindtægter skyldes kun for en mindre Del Bortsalg af Ejendomme; den ulige større Del af Universitetets Bøndergods var nemlig afhændet til Arvefæste den Gang, Normalreglementet udkom. Hovedbestanddelen af de Indtægter, Universitetet oppebærer som Ejer af Arvefæsteafgifter eller Tiendejer, er en Kornindtægt i Byg, Rug og Havre at betale i Penge efter Kapitelstaxten. Arvefæsteafgifterne udgjøre omtrent 13,200 Tdr. Korn, Tienden omtrent 9,300 Tdr., i alt altsaa 22,500 Tdr., hvoraf $\frac{5}{8}$ eller 14,000 Tdr. i Byg. Den samlede Kornindtægt er siden 1844 blevet forøget med omtrent 2,500 Tdr.; men den betydelige Stigen af denne Indtægtspost skyldes dog ikke saa meget denne Forøgelse, som de høje, til Dels meget høje Kornpriser, navnlig Bygpriser, som vi have haft i de sidste 20 Aar. Ved Normalreglementets Udarbejdelse blev 1 Tde. Rug, 1 Tde. Byg og 1 Tde. Havre tilsammen ansat til 9 Rd., deraf Byggen til 3 Rd. 32 Sk. Med Undtagelse af to Aar, hvor Kapiteltaxten ikke naaede til dette Beløb, har den i alle de andre været højere, undertiden endog betydelig højere. Den var størst for de 3 Kornsorter tilsammen for Finantsaaret 1856—57, da disses Værdi var ansat til 21 Rd. 20 Sk. Kapitelstaxten for Byg var højest for Finantsaaret 1869—70, da den udgjorde 7 Rd. 46 Sk.; i dette Aar beløb Universitetets Bygindtægt sig altsaa til omtrent 105,000 Rd.

Den Stigen i Indtægter, som de højere Kornpriser have medført, er igjen Kilden til Forøgelsen af den anden Indtægtspost, som jeg har nævnt, nemlig Renter af Kapitalformuen. Denne var i 1844 500,000 Rd., men udgjør nu noget over en Million. En Del af denne Tilvæxt, nemlig omtrent 100,000 Rd., ere Kjøbesummer, som ere indkomne for bortsolgte Ejendomme; men de øvrige 400,000 Rd. ere opsamlede ved aarlige Overskud. Denne Opsamling skriver sig fra Perioden mellem Normalreglementet og Finantsaaret 1856—57, og kunde den Gang finde Sted, da de større Byggeforetagender med de deraf følgende forøgede Udgifter endnu ikke vare begyndte, ligesom en betydelig Lønningsforhøjelse ogsaa først indtraadte senere, navnlig ved Lov 12. Januar 1858. Universitetet har vel i enkelte Aar efter 1857 haft et Overskud; men dette er igjen opvejet ved Underskud i et andet Aar, og Kapitalformuen er derfor i denne Aarrække i det væsentlige blevet

uforandret. Til Kapitalforøgelsen i Perioden indtil 1856—57 har den Omstændighed væsentlig bidraget, at Universitetet ogsaa i dette Tidsrum har oppebaaret betydelige Tilskud af Kommunitetet, til Beløb omtrent 20,000 Rd. om Aaret, hvorved Universitetets aarlige Overskud blev ikke ubetydelig forøjet. Disse Tilskud ere i de senere Aar faldne bort, medens den Regel er vedtaget, at Kommunitetet skal dække Universitetets aarlige Underskud. Naar man fastholder, at de af Kommunitetet tidligere ydede aarlige Tilskud til Universitetet, ligesom Finantsernes Tilskud ere bortfaldne, og at Universitetets aarlige Udgifter ere stegne betydelig, vil man let forstaa Grunden, til at Forøgelsen paa de to foran nævnte Indtægtsposter dog ikke er tilstrækkelig til at tilvejebringe Ligevægt mellem Udgifter og Indtægter. Kun under særdeles høje Kornpriser vil Universitetet kunne vente en saadan Ligevægt, og for indeværende Finantsaar er der saaledes paaregnet et Underskud af 34,000 Rd. Det er derhos en Selvfølge, at alle mere ekstraordinære Udgifter for Universitetet maa søges dækkede af Kommunitetets Midler. Paa Grund af den særlige Betydning, som Kommunitetets Status saaledes har for Universitetet, skal jeg nævne nogle Hovedpunkter af Kommunitetets Budget. Dets Hovedindtægt er Arvefæsteafgifter af omtrent 3,600 Tdr. Korn og Tiende af noget over 16,000 Tdr., i alt 19,600 Tdr., hvoraf omtrent 17,000 Tdr. i Byg. Derhos udgjør Kapitalformuen omtrent 1,100,000 Rd. I Finantsloven for 1872—73 ere disse Indtægter anslaaede til 140,000 Rd., medens Kommunitetets ordinære Udgifter, naar man dertil regner et aarligt Tilskud paa 11,000 Rd. til polyteknisk Lærestanstalt, kunne ansættes til omtrent 60,000 Rd.*). Ved Hjælp af Kommunitetets Midler tør man haabe, at de yderligere Krav ville blive fyldestgjorte, som Videnskaben og Universitetet utvivlsomt i Tidens Løb maa komme til at stille.“

*) Af denne Udgift udgjør Stipendier og andre Understøttelser, som umiddelbart komme de studerende til Gode, mellem 30 og 40,000 Rd.